

דגל מחנה אפרים

מתורתו של רבינו משה חיים אפרים מסדילקאב זי"ע

דגל הפרשה מאמר עפ"י דברי רבינו בפרשה

שוכב על מיטתו, מתקרב לאט, אך אז פורצת מפי צרחה איומה, צבע עורו של המלך לבן כקיר וגופו קר ונוקשה. המשרתים שבאים לראות על מה הזעקה פורצים בבכי, מלכם אהובם אשר אך לפני שעות ספורות עמד בפניהם בריא וחזק כאריה, מוטל מת, השאירם לפתע כיתומים.

מובן שבשעה כזאת אין תוקף להבטחות שניתנו על ידי המלך, אין הזמן ראוי להתעסק בחשבונות בשעה שהממלכה כולה שרויה באבל ובלבול. ועד שיומלך מלך חדש ישתכחו כל ההבטחות שניתנו, והמלך החדש יעשה את חשבונותיו במה שווה לו להשקיע, אם בביסוס שלטונו, או בהשקעה במחוז מרוחק שלא יסייע למלכותו, נקל לשער מה תהיה החלטתו.

המדרש בפרשתו מביא משל זה על הפסוק 'אמור אל הכהנים בני אהרן' [כא, א], ודורש עליו את הפסוק 'אמרות ה' אמרות טהורות' [תהילים יב, ז]. להורות שבשונה ממלך בשר ודם שאין אמרותיו טהורות כשמת, ואין דברים מתקיימים, הרי שמלכו של עולם, שהוא אלוקים חיים, אמרותיו טהורות וקיימים לעולם.

ומסמך המדרש פסוק אמרות ה' לפסוק אמור אל הכהנים, כי גם בפסוק דגן מרומי ענין זה, שדיבור הקב"ה [אמור אל הכהנים] הוא דיבור טהור וקיים לעולם [לא יטמא]. אך עדיין צריך להבין שהרי לא יטמא לא קאי על דיבור השי"ת אלא על הכהנים.

רבינו מבאר, שהכהנים משרתי ה' הם יכולים ליכח מאמר של השי"ת שנפגם מצד המקבלים ולהוסיף לטוב, ואלו דבריו: **שורש הדברים, כי מפי הקדוש ברוך הוא יוצא אותיות להנהיג העולם, וכשבא לעולמות, האותיות מצטרפים לפי המקבלים, הן לטב, ולהיפוך חס וחלילה. וכשיש צדיק שהוא חס בעולם, ויוצא האותיות שיצאו מפי הקדוש ברוך הוא, אף על פי שהם מצטרפים חלילה שלא לטובה, יוכל להפך הצירופים על ידי חכמתו ותפלתו, כמו מן 'מת' 'תם', ומן 'נעג' 'ענג', הכל לפי האותיות של הגזר דין... וזהו פירוש הפסוק 'אמרות ה' אמרות טהורות', כי 'מפי עליון לא תצא הרעות' [איכה ג, לח]. ואף על פי שלפי המקבלים הם מצטרפים בצירופים לא טובים, מכל מקום החכם יכול להפך הדבר... ולזה רימזה התורה הקדושה 'אמור אל הכהנים', היינו החכמים העובדים את ה'.**

לנפש לא יטמא בעמיו, היינו שלא יניחו להיות מצטרפים האותיות שהם בחינת 'נפש', כפי המון עם המקבלים אותם בצירופים לא טובים, רק בידם מסורים הדברים לצרפם בשרשיהם העליונים ולהפך אותם מרעה לטובה... כל זה הוא מרומז בפסוק אך הוא מוסתר בפסוק, ובא המדרש ופירש את הדברים על פי פסוק 'אמרות ה' אמרות טהורות' כאשר פירשתי, ומזה תבין פסוק 'אמור אל הכהנים לנפש לא יטמא בעמיו' מה שמרומז בה.

האגרת שנחתה על שולחנו של מושל המחוז גרמה לליבו להחסיר פעימה, לא כל יום מגיע למחוז המרוחק אגרת חתומה בחותם בית המלוכה, אשר נישאת בידי רץ מיוחד המוודא את קבלתה על ידי המושל בעצמו. תוכנה של האגרת מגביר את התרגשותו, המלך מודיע כי בעוד שבועיים מהיום יבוא לבקר באזורם.

המושל אינו שומר את הבשורה לעצמו, ותוך שעות ספורות מתפרסמת הידיעה מפה לאוזן וההתרגשות גוברת. עובדי הממשל נראים עוברים בין הרחובות הראשיים, בודקים איזה דרך תהיה ראויה להוליך בה את המלך. סוחרים ממולחים בודקים את מלאי סחורתם, הימים שבהם יתארח המלך הינם ימי חג וצריך להתכונן עם סחורה כפי הצורך. הילדים אצים רצים להם בהתרגשות, מחפשים מה מתחדש לקראת הופעת המלך, מעבירים חדשות במבט רוי חשיבות, הלא המלך בא לבקר אותם.

הימים חולפים, ימי ביקוריו של המלך כבר מתקרבים, הרחובות מצוחצחים שוב ושוב, פרחים ניטעים בכל קרן רחוב ומרפסת. כל המסלול בו יעבור המלך מקושט בקישוטים וכרזות נאים, לא להאמין איך היה נראה מקודם. בשער העיר עמלים פועלים על בניית שער ענק שעוצב במיוחד לכבוד ביקורו של המלך, ולמרגלתם עמלים חיילי המשמר בחזרות למסדר הכבוד, כשתזמורת רבת נגנים מלווה אותם.

יום הביקור טרם זרח, ומשכימי קום כבר נראים ממהירים לתפוס להם מקום ברחבה הגדולה שהוכשרה בכניסה לעיר, מתלבטים מאיזה מקום ייטיבו לראות את פני המלך במהלך הטקס, והרחבה מתמלאת אט אט בהמוני חוגגים שמחים וצוהלים, המחכים לבואו של המלך.

באופק כבר נראית שיירת המלך, והתזמורת פוצחת בשיר וכל הקהל מצטרף אליהם, עומד על קצות האצבעות של מפספס שום דבר מהמאורע שייחרט בליבם לעד. המלך מגיע! עובר את כל הדרך, מנופף בידו לעבר ההמון המולה, ועולה לבמת הכבוד, סוקר במבט אוהב את הקהל הגדול שהגיע לכבודו.

ראשי המחוז עולים בזה אחר זה, מקדמים את המלך בברכה, והמלך ששבע נחת ממעשה נתיניו שעמלו כל כך לכבודו ואומר בקול, לעונג הוא לי לנטות עליכם מחסדי, על ההנאה שעשיתם לי, ומבטיח רשימת הבטחות מופלגות לפיתוח המחוז בכל טוב.

ההמון השמח כעת בשמחה כפולה, זועק בקול 'יחי המלך!', ומלווה את פמליית המלוכה אל הארמון שבו יתארחו. הקהל מתפזר בשקט, הלא המלך בא מדרך ארוכה ועליו לנוח, ואיש לא יהין להפריעו.

השעות חולפות והמלך עדיין אינו קם משנתו, המשרתים מתחילים לדאוג, אין זו דרכו של המלך להרבות בשינה ארוכה אפילו לאחר נסיעה מפרכת. רב המשרתים מחליט להיכנס אל החדר לראות מה שלום המלך, בשקט פותח הוא את הדלת, רואה את המלך

דגל המעשה

מעשי חסידים מנפלאות רבינו

בכרכרה המיטלטלת בואכה סדילקאב, התנמנם לו מטורח הדרך רבה הצעיר של העיירה פריסטיק, הלא הוא הרה"ק הרבי רבי מנחם מענדל, ומי שנודע לימים כרבה של העיר רימנוב. היה זה זמן קצר לאחר פטירת רבו הגדול הרב הקדוש הרבי רבי אלימלך מליזענסק, והרבי רבי מענדל יצא לדרך מגאליציה לוואהלין הרחוקה, על מנת לפקוד את ציונו של אור שבעת הימים מרן הבעל שם טוב זי"ע בעיר מעזיבוז, ולבקר בהיכלו של נכדו הרה"ק רבי משה חיים אפרים ששימש בעת ההיא כרבה של העיר סדילקאב. שכן כך ציוה לו רבו בעל נועם אלימלך בטרם הסתלקותו לגנוזי מרומים לקבל אפי שכנינת רבינו ה'דגל' שיהיה לו לרב ומורה דרך.

בעת שהתנמנם חשב לעצמו כי לא צדק בכך שהורה לעגלון שישע קודם למעזיבוז, וכי מן הראוי היה שיקיים תחילה את הוראת רבו הקדוש, וישים פעמיו לסדילקאב. והנה לפתע נעצרה הכרכרה, בעל העגלה ירד ממושבו בבהלה, ואומר: 'ימח לי הרבי הצדיק, טעיתי בדרכי ובמקום לפנות למעזיבוז הננו עתה על הדרך המוליכה לסדילקאב.'

ויען לו הצדיק מפריסטיק: 'מה' מצעדי גבר כווננו ודרכו יחפץ, שכן עלה במחשבתו לשנות הדרך, ומן השמים היטו את דרכך לנסוע למקום הנכון. לו יהי כך, נשבות בסדילקאב, ומשם ניסע לטולטשין אל הרה"ק הרבי רבי ברוכי, ולבסוף נעלה לציון הקדוש במעזיבוז.'

סוף כל סוף הגיע הכרכרה למחוז חפצה, היה זה בערב שבת קודש, ביתו של רבינו, ממוקם ונוצץ לקראת שבת מלכתא הקריבה ובאה, ואדי מאכלי השבת ממלאים את חללו. רבינו יושב בחדרו ונוטל את ציפורניו לכבוד שבת, והמשמש בקודש נכנס ומודיע שזה עתה הגיע רבה של פריסטיק, שבא לשבות בצילו של רבינו, ומבקש להיכנס לקבל שלום. אך רבינו משיבו: 'ימה חסרים לי בני הגבול! וכך כונה חבל גאליציה שעבר משליטת פולין, לידי הקיסרות האוסטרו-הונגרית]. שם כל אברך צעיר נהיה רבי. אבל אם הטריח עצמו כולי האי, ניחא הכניסיהו.'

נטל רבינו את ידיו ונתן להרה"ק הרבי"מ שלום בשפה רפה, אמנם משהבחין כי חלשה דעתו של האורח, שינה נניו ושאל אותו בלשון חיבה: 'בירדעירל [אחי] מי הוא רבך?!, והשיב הרבי ר' מענדל, שרבו היה הרבי ר' אלימלך. וכשמוע רבינו שם הרב הקדוש מליזענסק, נתלהבה רוחו בקרבו, ויאמר אל האורח: 'ימה עובדא או מופת ראית אצל רבך?.'

נענה רבה של פריסטיק ואמר: 'ראיתי ומורי הקדוש בכל יום ויום בעת שהיה מתבונן ביראת ה', היו כל עצמותיו דא לדא נקשו וחלי רועדה יאחזון, והיה נראה לעיני כל רעידת כל גופו מפחד ה' ומחדר גאווה, וכל גידיו ועורקיו נעשו כצינורות עבים, ופניו משתנות. ולא זו אף זו אלא שכנדע שלכל אדם יש עורק אחד תחת אזניו שאינו מודעו כל ימי חייו, רק ביום המיתה בעת הגסיסה רח"ל, ואצל מורי ורבי ראיתי שגם העורק הזה היה רועד ומודעו בכל יום ויום מחמת פחד ה' ויראתו, בכל פעם שקרא את שמע והתפלל שמונה עשרה.

או אז הושיט רבינו את ידו בשנית, ונתן לו שלום בפנים שוחקות ונענה ואמר: 'דער גרעניטיץ רעוועלע קוקט גוט. פון א זא חסיד האב איך הנאה, אז ער ווייסט וואס צו דערציילן'. [הרב צעיר מהגבול מביט היטב, מחסיד כזה יש לי הנאה, שהוא יודע מה לספר].

(מקורות: שיחת קודש הרה"ק רבי איציקל מפשעווארסק, מעשה צדיקים לרמ"מ בודק עמ' לט-מ, הקדמת החקל יצחק לספח"ק אמרי יוסף שמות בשם אביו).

הנופים הנשקפים מבעד לחלון חולפים ביעף, כל הדרכים עמוסות בעולים חוגגים בדרך למירון. ר' אברהם ור' מאיר קבעו להם מראש שאת הנסיעה יעשו יחדיו, כך שיוכלו בדרך להתכונן כראוי לקראת העלייה לציונו של התנא האלוקי רבי שמעון בר יוחאי.

הרי הגליל נראים מן האופק, המקומות בהם התהלכו רשב"י וחבורתו מעמיקים בסודות התורה, ומייחדים את שמו של הקדוש ברוך הוא בעולמו. ר' אברהם מתחיל את השיחה, בשבועיים האחרונים עסקנו בענייני חידושי תורה וחכמת התורה על פי משנתו של רבינו. השבוע נצל את הנסיעה בדיון בעניין סודות התורה אשר גילה לנו רשב"י בספר הזוהר, כפי שמתבארים הם בתורתו של רבינו ובפרט שרק יום קודם לכן חל יומא דהילולא קדישא דיליה.

תורתנו הקדושה אינה רק אוסף מצוות ועבירות, סיפורים ועובדות. כל דיבור, ציווי, ואיסור, הינם מכוונים לתיקונם בעולמות העליונים, ומעשי האדם אינם אלא הדרך בה עולמינו הקט מסוגל לספק לכוונה אלוקית את המקום שבו יתפרש ויצטמצם הסוד שאינו בהשגת אדם מן השורה. רבינו מסביר עניין זה בדבריו בפרשת בהר [ד"ה ובכל ארץ], וממשיל את השפעת מעשה האדם על הנעשה בעולמות העליונים, כצל הנשפע מכל מעשה האדם, בהשתנותו ישנתה אף הוא. "הנה כשאדם עוסק באכילה או במשא ומתן או מדבר דברים גשמיים וסיפורים, צריך שידע כי הכל הם אותיות קדושים, הבאים מן העולם העליון ויש להם שרשים קדושים, אך שבאו לעולם הזה מלוכשים והתחלפו בגשמיות. וכשעושה הדברים בשכל ודעת ויראת שמים, אז מקשר הדברים לשורשן וגואל אותם הדברים מן התמורה, רחמנא ליצלן, ומאיר אותם מחשכותם ומוציאם מאפילה לאור גדול ומשעבוד לגאולה על ידי התקשרותו. וביזה הוא גורם גם כן הארת פני המלך עולם עליו כמו שכתוב [תהילים קכא, ה] 'ה' צלך', היינו כמו צל, רצה לומר כמו התנועה, שאדם הוא עושה מלמטה, כך הוא מעורר מלמעלה, שהקדוש ברוך הוא עושה כנגדו תנועה כזה. לכן כשישראל מחזירים פניהם חס ושלום מן הקדוש ברוך הוא ושוכחים בו, אזי הקדוש ברוך הוא גם כן מחזיר פנים מהם חלילה, ואז 'ומצאוהו צרות רבות' [דברים לא, יז]. לכן כל תפלתנו הוא שהקדוש ברוך הוא יחזיר לנו פנים ובאור פני מלך חיים נלך, ומהיכן זוכים לאור פני המלך, על ידי מעשינו הטובים, ועל ידי תורתו ואותיותיו הקדושים, כמו שאומרים [בברכת שיש שלום] 'כי באור פניך נתנו לנו תורת חיים'.

ר' מאיר מוסיף, לא כל אחד הינו בדרגה שיוכל להבין את כוונת התורה לשורשים ולפנימיותם, אך לצורך זה פירשו צדיקי הדורות את אמרות התורה בדרך של רמז וגימטריות, לקרב העניינים אל השכל. וכפי שרבינו מסביר בפרשת חוקת [ד"ה עוד ירמוז על כן], "הנה לפעמים כתוב בכוונות איזה סוד בגימטריא, וכשאינו עולה התיבה למספר ההוא, אזי כתוב 'עם הכולל', ולפעמים 'עם האותיות'. וצריך להבין זה, אך לפי עניות דעתי נראה, שהוא על דרך שאומרים משל, ולמה הוא, כי האומר הוא מבין שאי אפשר להם שיבינו אותו הדבר כך, כי אם שיבין להם בדבר שרגילים בו, ומתוכו יעמדו על הדבר ויכנס בליבם. כן

הוא הדבר הזה, שבאמת האר"י ז"ל וכן כל הצדיקים שבדור הפותחים פתח בתורה הקדושה להבין איזה דבר, ואומרים גימטריא על זה, הם הבינו ברוח קדשם שורש הדבר ההוא, שיש באותו הדבר סוד ההוא, אך להלביש הדבר לפני השומעים צריך שיאמר בעניין גימטריא. לכך אומר תמיד לפי מה שהוא עולה, או עם התיבות והנקודות, כדי להלביש הדברים שיוכלו להבינם שמרומז בו סוד זה".

ר' אברהם מגיב, הדרך היחידה להגיע להארה בדבר הסודות הטמונים בפנימיות התורה, הינה רק בלימוד תורה לשמה, או לכל הפחות בכוונה להגיע ללימוד לשמה, וכשלומד שלא לשמה מתכסה אור התורה ממנו. וכדברי רבינו בפרשת וישב [ד"ה ותשב], "הנה מתחלה כשמתחיל ללמוד תורה, התורה עושה לו תאוה לומר איזה פשט או דרוש, כדי שיהיה לו חשק ללמוד, ואף שהיא שלא לשמה, עם כל זה מתוך שלא לשמה בא לשמה... אך כשראתה שנשאר בזה ואינו משים על לבו כלל שאין זה עיקר התכלית לבוא לתורה אמיתית ללמוד לשמה, אז התורה מסתרת פניה ממנו ומתכסה ממנו ואינו רואה אור התורה, ונדמה לו שאין פנימיות בתורה רק סיפורי מעשיות".

ר' מאיר מוסיף, כשלומד התורה לשמה ומגלה פנימיות התורה זוכה האדם לשפע הנובע מן התורה, אבל אם אינו מכוון לשם שמיים בתורתו גורם להתעוררות דינים על העולם. וכפי שרבינו דורש בפרשת בשלח [ד"ה או יאמר ויבואו מרתה], "התורה נקרא מים, כי הוא נביעו לכל הנבראים, שכולם הם חיים וקיימים על ידי התורה והעבודה שעוסקים בהם ישראל, כי אורייתא וקודשא בריך הוא וישראל כולה חד הוא. ואך ורק כשממשיכין סוד א-לוה בתורה על ידי שלומדים התורה לשמה, אז יש בה כח א-לוהות ונעשית סוד נביעו להחיות ולרפאות, כמו זכה נעשה לו סם חיים [יומא עב:]. כמו שאמרתי כבר על פסוק 'וחי בהם אני ה' [ויקרא יח, ה], היינו כשיש בתורה 'אני ה'', דהיינו קודשא בריך הוא ושכינתיה הנקראת אני, אז 'וחי בהם', היינו נעשה לו סם חיים, אבל כשלומד חס ושלום התורה שלא לשמה, רק לשם דברי שטות והבלי עולם, אז הוא להיפוך חס ושלום, ומזה בא התעוררות כל הדינים כיון שאינם נמתקים על ידי התורה".

ר' אברהם חותם את העניין, על ידי פנימיות התורה שנתגלה בספר הזוהר יזכו בני ישראל לצאת מן המיצר ולזכות לביאת המשיח. וכדברי רבינו בפרשת בשלח [ד"ה או יאמר בריש], "על דרך דאיתא בזוהר הקדוש [ח"ב קכד:], בספרא דא יפקון מן גלותא, ועיין שם שמבואר עוד יותר כשיתגלה ספר הזוהר בדא יפקון מן גלותא. וזהו שמרומז בפסוק 'ובני ישראל יוצאים' היינו מן הגלות. 'ביד רמה' ותרגמו 'בריש גלי', 'בריש' ראשי תיבות ר'בי ש'מעון ב'ן י'וחאי. 'גלי', כשיתגלה ספרו הקדוש ספר הזוהר אז בדא יפקון מן גלותא".

יעזור השם יתברך שאכן נזכה להעמיק בפנימיות התורה וסודותיה, ולהדבק בכך לבחינת האלוקות המנצצת בכל דבר ופעולה הנעשית בעולם. ונזכה לצאת מן הגלות 'בריש גלי' – בזכותו של בעל ההילולא רבי שמעון בר יוחאי, זכותו יגן עלינו ועל כל ישראל.

הערה

אכבאז מערכת דגל מחנה אפרים שלום וברכה
יבאז הסיפור עם הדגל שהיה אצל בקון הפולא סא טאב הקדש באז הסדר,
אזיה אולית דם שברקא נר נאכרי מת אבייתא לא יהאזי, אלה האש"ט את
נכא רבינו עם מקאן אהיות הפלר, אכבאז ארפס אבייתא לא האש"ט
הורה אפזר שיתענן וימאן ככאל.
השאלה הנשאלת, מה המקור לסיפור זה, שהלא בפטירת האש"ט היה
רקון נר ציור בן י"ב שנים בלבד, ואידיאל הוא אלה האש"ט יבא אהיות
נתיב

י. ב. ויזאליס ע"ה ק תאב"א

תשובת המערכת:

סיפור זה אכן ידוע הוא מאוד, וכבר נדפס בעלונו בגיליון הראשון פרשת תרומה שנה זו. בשונה מסיפורים אחרים שקשה לעלות על מקורם, לסיפור זה ישנו

מקור מוסמך. הסיפור מובא לראשונה ב'מגילת סתרים' שכתב הרה"ק רבי יצחק אייזיק מקאמרנא זי"ע, שם הוא מביא את הסיפור בשם חותנו הרה"ק רבי אברהם מרדכי הורוויץ מפינטשוב, שהיה תלמידם של הרה"ק רבי יחיאל מיכל מזלוטשוב, הרה"ק הרבי ר' יצחק מברדיטשוב זכר צדיקים לברכה, ששמע את הסיפור מפי רבינו בעצמו.

ואכן, סיפור זה שהוא חידוש מעניין, שכבר בילדותו ראה הבעש"ט ברבינו שליח ראוי ללכת להחיות מתים בהוראתו, מביע את גדלות רבנו זי"ע והחשיבות שראה בו זקנו הבעש"ט זי"ע שכונדע כבר בילדותו כתב עליו באגרת הידועה לגיסו: "נכדי החתן החשוב כי אפרים, עליו גדול בתכלית הלימוד".

הודעה משמחת
בס"ד הוקם קו מיוחד
לתורת רבנו זי"ע ותולדות חייו
בו ניתן לשמוע דרשות ושיעורים
מחשובי הרבנים שליט"א
מס' הקו
079-5037675
שמעו ותחי נפשכם